

Att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor – en slutredovisning av regeringsuppdraget

Dnr: BO 2025-0091

Innehåll

Innehåll	2
Sammanfattning	3
Inledning	4
Barnombudsmannens roll och uppdrag	4
Syfte och mål med uppdraget	5
Genomfört arbete och slutsatser	5
Planen framåt - på kort sikt och lång sikt	11
Preliminär kostnadsberäkning 2026–2028	17
Ekonomisk redovisning	17
Bilagor	17

Sammanfattning

Barnombudsmannen har en lagstadgad skyldighet¹ att samla kunskap och sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor i syfte att följa upp efterlevnaden av barnkonventionen. Riksrevisionen har emellertid riktat kritik mot att sådan statistik inte har sammanställts sedan 2021 och regeringen har klargjort att arbetet behöver stärkas. Mot denna bakgrund har Barnombudsmannen under perioden 2024–2025 inlett ett långsiktigt utvecklingsarbete med syfte att återuppbygga och modernisera statistikfunktionen.

Arbetet har utgått från samtal med barn och unga, möten med myndigheter och civilsamhället samt interna analyser. Barn och unga betonar att statistik måste bygga på relevanta frågor, genuint intresse och regelbunden återkoppling. De vill att Barnombudsmannen lyssnar genom skolbesök, sociala medier, enkäter och samtal – och att frågor anpassas efter ålder och erfarenheter. De efterfrågar också att deras synpunkter leder till faktisk förändring.

Myndigheter och andra organisationer ser möjligheter att skapa synergier i arbetet med liknande uppdrag och uttrycker ett intresse för samverkan kring sammanställning, analys och kommunikation av statistik. De lyfter bland annat behovet av indikatorer inom områden som hälsa, levnadsstandard och utbildning.

Barnombudsmannen föreslår att statistikarbetet framåt ska fokusera på fyra barnrättsliga målområden:

1. Rätten att skyddas mot alla former av våld (artikel 19).
2. Rätten till bästa möjliga hälsa (artikel 24).
3. Rätten till utbildning (artikel 28 och 29).
4. Rätten till en god levnadsstandard (artikel 27).

Indikatorer för varje område behöver vara tillförlitliga, möjliga att följa över tid och kunna delas upp efter ålder, kön, funktionsnedsättning, socioekonomi och andra relevanta faktorer. Arbetet ska kombinera kvantitativa data med barns egna berättelser för att synliggöra skillnader mellan officiell statistik och barns faktiska erfarenheter.

Därutöver planerar Barnombudsmannen att genomföra en återkommande nationell undersökning i form av en Barnbarometer, där barn ges möjlighet att berätta mer om det som vuxna behöver veta om barns situation för att kunna ta bättre beslut och tillgodose barns rättigheter.

Denna kunskap och statistik ska anpassas till olika målgrupper: beslutsfattare, professionella, barn och unga samt media. Syftet är att stärka kunskapsunderlaget för beslut, förbättra verksamheter som möter barn och öka barns och ungas egen förståelse för sina rättigheter.

För att säkerställa kvalitet och genomslag kommer Barnombudsmannen att etablera långsiktiga samverkansformer med statistikansvariga myndigheter, kommuner, regioner och civilsamhället. Arbetet ska utvecklas stegvis mellan 2026 och 2030, med målet att skapa en hållbar nationell infrastruktur för barnrättsbaserad statistik där barns röster är en självklar del av analysen.

¹ 3 § lag (1993:335) om Barnombudsman.

Inledning

Barnombudsmannens uppdrag är att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). I detta uppdrag ingår att regelbundet föra dialog med barn och unga för att få kunskap om deras situation och åsikter i aktuella frågor och att samla statistik och annan kunskap om barns och ungas levnadsvillkor.

Enligt lagen (1993:335) om Barnombudsman ska myndigheten samla kunskap och sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor² samt belysa levnadsvillkor för flickor respektive pojkar och för barn som definierar sig på andra sätt.³ Under många år sammanställde Barnombudsmannen sådan statistik i det internetbaserade verktyget Max18. Barnombudsmannen stängde ner verktyget år 2021 då kostnaderna var höga samtidigt som antalet användare var lågt. De senaste åren har Barnombudsmannen sammanställt statistik producerad av andra myndigheter och belyst olika aspekter av barns levnadsvillkor i myndighetens årsrapporter, årsredovisningar och återrapportering av olika regeringsuppdrag.

Riksrevisionen presenterade 2024 en granskning av statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen, i huvudsak rörande åren 2017–2023. Riksrevisionen konstaterade att Barnombudsmannen inte har sammanställt statistik om barns och ungas levnadsvillkor sedan 2021. Riksrevisionen rekommenderade att regeringen förtydligar behovet av statistiken och ser över ansvaret för genomförandet.⁴ I efterföljande skrivelse bedömde regeringen att Barnombudsmannens sammanställning av statistik inte uppfyller regeringens förväntningar, men ansåg att myndigheten även fortsatt är bäst lämpad att genomföra uppgiften.⁵

Med anledning av kritiken initierade Barnombudsmannen under 2024 ett arbete för att analysera och utveckla arbetet med statistik på myndigheten. Enligt Barnombudsmannens regleringsbrev för 2025 ska myndigheten redogöra för hur den, på kort och lång sikt, planerar att fullgöra uppgiften att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor.⁶ Mot denna bakgrund har Barnombudsmannen påbörjat ett långsiktigt utvecklingsarbete med att sammanställa, analysera och kommunicera kunskap och statistik om barns och ungas levnadsvillkor. Arbetet ligger i linje med myndighetens ökade fokus på att lyfta fram barns och ungas egna röster i kombination med statistiskt underlag. Uppdraget delredovisades augusti 2025 och slutredovisas härmed i denna rapport.

Barnombudsmannens roll och uppdrag

I förarbeten kopplade till Barnombudsmannens uppgift att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor beskrivs följande:

- Barnombudsmannens roll är att bevaka efterlevnaden av barnkonventionen genom att bland annat samla in, sammanställa och analysera fakta, inklusive statistik, som belyser barns och ungas levnadsvillkor och att sprida kunskap till en bred målgrupp.⁷

² 3 § lag (1993:335) om Barnombudsman.

³ 1 § förordning (2007:1021) med instruktion för Barnombudsmannen.

⁴ Riksrevisionen (2024). *Statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonvention: Höga ambitioner men otillräckligt genomförande*, RiR 2024:5.

⁵ Regeringens skrivelse 2024/25:9. *Riksrevisionens rapport om statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonvention*.

⁶ Regeringen. Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Barnombudsmannen. Beslut S2025/00979.

⁷ Jfr. SOU 1999:65. Barnombudsmannen – företrädare för barn och ungdomar.

- Samverkan med andra myndigheter är avgörande. Exempelvis noteras att SCB producerar basstatistik medan Barnombudsmannen kan sammanställa och prioritera material för publicering.⁸
- Viktiga kunskapskällor är givetvis barn och unga själva, men också vuxna som arbetar med dem.⁹
- Det behövs ett uppföljningssystem inom olika barnrättsliga målområden med indikatorer som kan följas systematiskt över tid. Statistiken behöver redovisas på nationell, regional och lokal nivå. Syftet är att underlätta för beslutsfattare att förstå barns och ungas levnadsvillkor och understödja prioritering av insatser i förhållande till barnets rättigheter.¹⁰

Syfte och mål med uppdraget

I genomförandet av detta uppdrag kommer Barnombudsmannen att undersöka barns och ungas levnadsvillkor genom såväl statistik som barns egna röster. Barnombudsmannens arbete med statistik ska bidra till att identifiera och synliggöra skillnader mellan den bild som officiell statistik ger och den verklighet som barn och själva beskriver, samt att identifiera kunskapsluckor rörande barns och ungas situation i samhället. Det yttersta målet är att verka för att barns och ungas levnadsvillkor förbättras och säkerställa att alla barn i Sverige får sina rättigheter tillgodosedda.

FN:s kommitté för barnets rättigheter (Barnrättskommittén) har uppmärksammat betydelsen av statistik och barns upplevelser i genomförandet av barnets rättigheter. Detta för att bland annat upptäcka diskriminering eller ojämlikheter under hela barndomsperioden och inom olika områden, exempelvis inom familj och skola.¹¹

I Barnrättskommitténs rekommendationer till Sverige noteras brister och behovet av att systemet för datainsamling behöver stärkas med både kvalitativa och kvantitativa indikatorer inom alla områden av barnkonventionen. Dessutom rekommenderas att insamlad data delas upp efter ålder, kön, funktionsnedsättning, geografisk plats, etniskt och nationellt ursprung och socioekonomisk bakgrund för att möjliggöra analys av barns situation, särskilt barn i utsatta situationer. Framför allt betonas behovet av data om diskriminering av barn, barn med funktionsnedsättning, statslösa barn och barn med "okänd nationalitet", barns socioekonomiska situation och våld mot barn, inbegripet övergrepp, vanvård och sexuellt utnyttjande, barn i gatumiljöer, barn som bor på tillfälliga boenden och barn som hoppar av och är frånvarande från skolan.¹² I genomförandet av uppdraget beaktar Barnombudsmannen dessa barnrättsliga perspektiv.

Genomfört arbete och slutsatser

Under 2025 har Barnombudsmannen analyserat behovet av ytterligare kunskap i form av statistik utifrån samtal med barn och unga, samtal med myndigheter och civilsamhällesorganisationer samt Barnombudsmannens interna arbete och analyser.

⁸ Jfr. Proposition 2001/02:96. En förstärkt Barnombudsman.

⁹ Jfr. Proposition 2001/02:96. En förstärkt Barnombudsman.

¹⁰ Jfr. Proposition 2009/10:232. Sveriges strategi för att stärka barnets rättigheter.

¹¹ FN:s kommitté för barnets rättigheter (2003). Allmän kommentar nr 5. Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6), CRC/GC/2003/5, p. 48–50.

¹² FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7, p. 10, 17, 26, 36, 38.

Samtal med barn och unga

Vi har under 2025 träffat barn och unga vid olika tillfällen för att inhämta deras perspektiv i frågor som rör uppdraget. I samband med en referensgruppsträff på ett SiS ungdomshem frågade vi ungdomar om deras tankar om statistik samt exempel på enkäter de tycker är bra respektive mindre bra. En ungdom uttryckte: *"Bara att vara här är statistik, vi är statistik."*

Ungdomarna lyfte några problem med enkäter som barn och unga får besvara idag:

- Enkäterna leder inte till någon faktisk förändring. En ungdom berättade: *"Man orkar inte svara, det händer ingen förändring ändå."*
- Barn och unga upplever överlag att enkäter inte görs utifrån utgångspunkten att vuxna har ett genuint intresse för dem utan för att de gör det för sin egen skull, exempelvis till sin egen forskning. En ungdom sa: *"Enkäter är aldrig till för oss. Det är för att hjälpa folk att ta reda på saker."*
- Dåliga frågor är lika med dålig enkät och för få frågor leder till ytliga svar. En ungdom förklarade: *"Ju fler frågor desto bättre, desto djupare går det."*

Ungdomarnas förslag på bättre enkäter var:

- Relevanta frågor. Det bidrar till att en vill svara.
- Mellan 15 och 20 frågor per enkät är lagom. Då orkar en svara och kan gå på djupet.
- Anpassa frågorna efter individens liv och erfarenheter.
- Frågeställaren ska vara genuin, omtänksam och bry sig på riktigt.

Ungdomarnas budskap till vuxna var:

- Lyssna på barn som experter på sina liv.
- Anpassa frågor efter barnens verklighet.
- Ta våra svar på allvar. Annars förlorar enkäter sitt syfte.

I samband med ett besök till en skola i oktober 2025 träffade Barnombudsmannen en blandad grupp av elever från årskurs 7, 8 och 9. Under besöket redogjorde vi för våra uppdrag att lyssna på barn och unga och att sammanställa statistik om deras levnadsvillkor. Vi efterfrågade även synpunkter på hur lyssnandet bör utformas för olika åldersgrupper, vilka frågor som bör ställas, när och hur ofta dialogen ska ske samt hur återkoppling till barn och unga bör genomföras. Eleverna fick diskutera frågorna i mindre grupper och skriva ner sina tankar. Eleverna förmedlade sammanfattningsvis följande:

- **Metoder för att lyssna på barn.** Eleverna föreslog bland annat att Barnombudsmannen bör fortsätta arbetet med att besöka skolor och prata direkt med barn, använda sociala medier för att nå barn, kombinera enkäter med samtal. En grupp antecknade: *"Åka ut till skolor och prata med barn. Även skaffa sociala medier för att kunna kontakta barn på ett bra och snabbt sätt."* En annan grupp noterade: *"Istället för att lyssna på stora grupper, lyssna på mindre grupper eller enskilda personer i olika åldrar. Göra enkät + prata IRL."*
- **Vad Barnombudsmannen ska fråga om.** Eleverna föreslog att vi bland annat frågar om hur barn mår – hemma, i skolan, i vardagen; om barn känner sig trygga och kan uttrycka sig; om de blir mobbade eller slagna; vad barn spelar, tittar på och vilka appar de använder samt hur sociala medier påverkar dem. En grupp skrev: *"T.ex."*

barnens föräldrar ska fråga om hur deras barn mår! Det är viktigt att fråga hur han/hon mår eller om det går bra hemma. Man ska fråga barn om de trivs i sin skola, t.ex. om barnen blir mobbad eller blir slagen”

- **När och hur ofta vi ska lyssna på barn.** Eleverna föreslog bland annat att Barnombudsmannen bör lyssna på barn regelbundet, minst en gång per termin eller år. En grupp noterade: *”Enkät – en gång om terminen eller året. Allmänt en gång varje termin.”*
- **Hur vi ska prata med barn i olika åldrar.** Att vi bör lyssna på både yngre och äldre barn och att metoderna behöver anpassas efter olika åldersgrupper. En grupp noterade: *”Vi tycker att man borde fråga barn från både lågstadiet, mellanstadiet och högstadiet.”* En annan grupp noterade *”Yngre barn ska ha mer lekfokuserat. För tonåringar kan man ha en presentation och ta med exempel. Tonåringar kan ha en rolig övning t.ex. grupparbete.”*
- **Hur vi ska återkoppla till barn.** Att vi gör återbesök och berättar vad som har hänt med barnens synpunkter, att resultat publiceras på sociala medier och appar som barnen använder. En grupp antecknade: *”Komma tillbaka. Vad har BO gjort? Publicera på sociala medier.”*¹³

Samtal med myndigheter och civilsamhällesorganisationer

Barnombudsmannen har även haft dialogmöten med olika myndigheter och civilsamhällesorganisationer för att ta del av deras perspektiv på relevanta barnrättsliga statistikområden och indikatorer, identifiera viktiga målgrupper och hur dessa bäst kan nås, samt undersöka möjligheter till samverkan. Barnombudsmannen har träffat Socialstyrelsens barnrättssamordningsgrupp (25 april 2025), de nationella samordnarna för mänskliga rättigheter respektive barnets rättigheter vid länsstyrelserna (6 maj och 16 september 2025), Sveriges kommuner och regioners kommunala barnrättsnätverk (8 maj 2025), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (14 maj 2025), Statistiska centralbyrån (20 maj och 9 oktober 2025), Myndigheten för delaktighet (30 maj 2025) och Institutet för mänskliga rättigheter (23 juni, 2025), UNICEF (8 september 2025), Brottsförebyggande rådet (6 oktober 2025), Folkhälsomyndigheten (10 oktober 2025), Stiftelsen Allmänna barnhuset (14 november 2025) och Jämställdhetsmyndigheten (27 november 2025).

Några av iakttagelserna och slutsatserna från dessa möten är:

- Det finns möjligheter att skapa synergier mellan olika myndigheters arbete med liknande uppdrag.
- Det finns ett intresse till att samverka mellan berörda myndigheter kring sammanställning, analys och kommunikation av statistik.
- Förslag på vilka målgrupper som kan nås inom och via myndigheter, kommuner och nätverk har delats.
- Råd har lämnats om relevanta nationella undersökningar och registerbaserade data från statistikansvariga myndigheter som kan användas som grund för indikatorer om barns och ungas levnadsvillkor inom olika områden.

¹³ Mer information om underlaget från skoleleverna redovisas i bilaga 1.

- Inspel har lämnats om vilka områden som bedöms vara särskilt relevanta att följa på kommunal nivå, exempelvis utbildning, levnadsstandard och hälsa.
- Myndigheter erbjuder stöd till att sprida Barnombudsmannens sammanställda statistik till kommunala och regionala verksamheter som ett underlag till prioriteringar för barns och ungas bästa.

Barnombudsmannens slutsatser om inriktningen i utvecklingsarbetet

Barnombudsmannens interna utvecklingsarbete under 2024–2025, som ligger till grund för den inriktning som föreslås, inkluderar beslut om barnrättsliga målområden, kriterier för urvalet av statistik, hur statistik ska samlas in och sammanställas samt hur den ämnas analyseras och spridas.

Barnrättsliga målområden

En grundförutsättning för Barnombudsmannens arbete med statistik är att identifiera, sammanställa, analysera och kommunicera ett urval av indikatorer inom olika barnrättsliga målområden. Dessa indikatorer ska utgöra en grund för att sprida kunskap om barns och ungas levnadsvillkor till en bred målgrupp och underlätta för beslutsfattare att förstå problem och kunskapsbrister kopplade till tillämpningen av barns rättigheter.

Beslut om vilka barnrättsliga målområden som prioriteras bygger på:

- Ett barnrättsligt perspektiv med utgångspunkt i barnkonventionen samt barnrättskommitténs allmänna kommentarer och rekommendationer.
- Barns och ungas perspektiv och delaktighet, exempelvis i val av målområden, vid analys och spridning av statistik, vid utvärdering och utveckling av metoder för att samla in statistik samt för att identifiera kunskapsluckor kring barns och ungas levnadsvillkor.

De barnrättsliga målområden som föreslås ligga i fokus för sammanställning och analys av statistik är:

1. Rätten att skyddas mot alla former av våld (artikel 19).
2. Rätten till bästa möjliga hälsa (artikel 24).
3. Rätten till utbildning (artikel 28 och 29).
4. Rätten till en god levnadsstandard (artikel 27).

I tillägg till detta är barnkonventionens grundprinciper¹⁴ grundläggande beståndsdelar för att analysera kunskap och statistik om barns och ungas levnadsvillkor.

Kriterier för urvalet av statistik

Valet av indikatorer görs utifrån kriterier som att indikatorerna ringar in det de avser att mäta och att de kännetecknas av hög tillförlitlighet (validitet respektive reliabilitet) samt att indikatorerna är framtagna med metoder som är tydliga och transparenta. För att möjliggöra analys av barns situation, särskilt barn i utsatta situationer, behöver indikatorerna i möjligaste mån:

¹⁴ Alla barn är lika mycket värda, har samma rättigheter och ingen får diskrimineras (artikel 2); vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa (artikel 3); barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6); barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet (artikel 12).

- följas systematiskt över tid,
- delas upp på nationell, regional och lokal nivå, samt
- delas upp utifrån olika faktorer som ålder, kön, utsatthet för våld och andra övergrepp, funktionsnedsättning, socioekonomisk bakgrund med mera.

Insamling och sammanställning av statistik

Barnombudsmannen ser två övergripande strategier i arbetet framåt. Den ena strategin är att sammanställa den statistik som olika myndigheter regelbundet samlar in och redovisar, exempelvis med stöd av registerbaserade data och nationella enkätstudier. Därtill kan även andra datakällor inkluderas, bland annat från forskning och civilsamhället.

Den andra strategin är att samla in egen statistik. Sedan 2024 har sammanställningar och analys av statistik samt framtagande av enkäter, exempelvis Barnombudsmannens enkät till barn och unga som befinner sig på låsta institutioner, utgjort kunskapsunderlag i flera rapporter som Barnombudsmannen har producerat.¹⁵ Barnombudsmannen ser även ett behov av att utveckla en Barnbarometer som med regelbundna intervaller kan mäta hur barn och unga själva upplever sina levnadsvillkor och tillgången till rättigheter, utifrån specifika och aktuella teman. Barnbarometern ska:

- ge möjligheter att kombinera kvantitativa och kvalitativa data,
- fungera som en temperaturmätare över tid,
- komplettera den offentliga statistiken, samt
- vara ett underlag för beslutsfattare, professionella samt barn och unga.

Analys av statistik

Barnombudsmannen kommer att genom analys av statistik om barns och ungas levnadsvillkor belysa prioriterade områden som behöver samhällets åtgärder. Statistiken är ett underlag inför beslut för att säkerställa att alla barns rättigheter tillgodoses i Sverige.

Barnombudsmannen avser att analysera statistik med hjälp av såväl kvantitativa som kvalitativa metoder. Med hjälp av kvantitativa metoder kan olika indikatorer analyseras utifrån faktorer som utveckling över tid och jämförelser mellan olika barngrupper avseende bakgrundsfaktorer som kön, funktionsnedsättning och socioekonomisk status. Med hjälp av kvalitativa metoder kan Barnombudsmannen analysera barns och ungas erfarenheter och perspektiv på de frågor som myndigheten avser utreda.

Genom att kombinera barns egna berättelser med systematiska statistiska underlag kommer Barnombudsmannen att:

- bidra med kunskap om barns och ungas röster som saknas i den befintliga, officiella statistiken, exempelvis barn och unga som är frihetsberövade, barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck eller andra former av utsatthet,
- upptäcka skillnader och kunskapsluckor rörande barns och ungas levnadsvillkor och deras möjligheter att tillvarata sina rättigheter,

¹⁵ Barnombudsmannen (2025). *"Ni måste hinna före" – Barns och ungas berättelser om att vara frihetsberövad.*; Barnombudsmannen (2025). *"Det har alltid funnits våld, alltså när det har funnits problem."*.

- synliggöra glapp mellan lagstiftning och den verklighet som barn och unga upplever i sin verklighet,
- tillhandahålla sammanställningar och analyser av statistik som är relevanta ur ett barnrättsperspektiv, samt
- skapa underlag som synliggör barns och ungas faktiska situation för statliga myndigheter, regioner och kommuner och andra professionella som fattar beslut som rör barn och unga.

Detta arbetssätt möjliggör identifiering av luckor i statistiken, till exempel inom ett visst målområde eller för en viss barngrupp.

Att sprida statistik till en bred målgrupp

I genomförandet av uppdraget kommer Barnombudsmannen att sprida den sammanställda och analyserade statistiken på olika sätt. Några exempel är:

- Att redovisa övergripande statistik på myndighetens webbplats.
- Att publicera rapporter med mer fördjupad information och analyser.
- Att använda myndighetens sociala medier för att öka allmänhetens medvetenhet om barns och ungas situation.

Innehåll och spridning kommer att anpassas efter olika målgrupper och deras behov samt att utgå ifrån barns och ungas perspektiv och synpunkter. Barnombudsmannens identifierar såväl primära som sekundära målgrupper. De primära målgrupperna är:

- Beslutsfattare. De personer inom statlig, regional, och kommunal verksamhet som har i uppgift att fatta beslut om frågor som berör barnets rättigheter. För att underlätta för beslutsfattare att förstå barns och ungas levnadsvillkor och understödja prioritering av insatser i förhållande till barnets rättigheter behöver beslutsfattare statistik på nationell, regional och lokal nivå.
- Professionella. Personer som i sin yrkesutövning arbetar direkt med frågor som rör barn och barns rättigheter, strategiskt och/eller direkt med barn och unga. Sammanställd och analyserad statistik om barns och ungas levnadsvillkor kan utgöra underlag för att identifiera risker och brister i barns rättigheter i ens verksamheter, synliggöra grupper av barn som annars riskerar att förbises och stärker förmågan att fatta beslut i linje med barnets bästa.

De sekundära målgrupperna är:

- Barn och unga. För att öka kunskapen och medvetenheten kring barns och ungas levnadsvillkor behöver barn och unga också ta del av sammanställd och analyserad statistik anpassad efter deras ålder och mognad. Statistiken kan främja en förståelse för hur barn och unga har det i Sverige, vilka rättigheter de själva har och känna igen när deras rättigheter inte uppfylls med syfte att stärka deras möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda.
- Media. Journalister som önskar kunskapsunderlag till reportage om barn och unga kan ha nytta av statistik om deras levnadsvillkor. Journalister kan exempelvis med hjälp av statistik belysa ojämlikheter i barns och ungas levnadsvillkor och granska hur väl offentliga aktörer lever upp till barnkonventionen.

Planen framåt - på kort sikt och lång sikt

I arbetet med att bevaka och driva på efterlevnaden av barnkonventionen ska Barnombudsmannen använda sig av sammanställd och analyserad statistik som belyser barns och ungas levnadsvillkor. Statistiken ska integreras i myndighetens olika uppdrag och verksamheter för att främja Barnombudsmannens vision och mål.

Arbetet framåt kommer att fokusera på att etablera långsiktigt hållbara strukturer för insamling, analys och tillgängliggörande av statistik om barns och ungas levnadsvillkor. Målet är att stärka kunskapen om barns och ungas levnadsvillkor och att säkerställa att barns egna erfarenheter blir en tydlig del av beslutsunderlaget i Sverige.

Uppdraget kommer initialt att genomföras i form av två övergripande strategier och processer:

1. Statistik om barns och ungas levnadsvillkor på myndighetens webbplats
2. Barnbarometern.

Statistik om barns och ungas levnadsvillkor

Statistik om barns och ungas levnadsvillkor kommer att sammanställas, analyseras och publiceras på myndighetens webbplats under 2026. Statistiken kommer att baseras på ett urval av barnrättsliga målområden och indikatorer som är tänkta att följas systematiskt över tid. Valet av indikatorer har gjorts i ljuset av barnrättsliga perspektiv, barns och ungas egna prioriteringar och uttryckta behov samt analys av aktuell kunskap och identifierade kunskapsluckor. Barnombudsmannens nya arbetssätt ska svara upp mot de brister som Riksrevisionen och FN:s barnrättskommitté har påtalat. Arbetet innebär att minska diskrepansen mellan officiell statistik och barns och ungas upplevelser samt att stärka Sveriges möjligheter att följa upp barnkonventionens genomförande med fokus på de förbättringar som direkt gynnar barns och ungas rättigheter i praktiken.

Statistikteman och indikatorer

De statistikteman och indikatorer som till en början föreslås ligga i fokus för sammanställning och analys av statistik är:

1. Statistik om våld mot barn.
 - a. Barn som utsätts för misshandel.¹⁶
 - b. Barn som utsätts för sexualbrott.¹⁷
 - c. Barn som utsätts för nätkränkningar.¹⁸
 - d. Anmällda barnfridsbrott.¹⁹
 - e. Barn som utsätts för våld när föräldrar är oense.²⁰

¹⁶ Andel elever i årskurs nio som uppgivit att de har utsatts för misshandel under de senaste tolv månaderna. Källa: Brå, Skolundersökningen om brott.

¹⁷ Andel elever i årskurs nio som uppgivit att de har utsatts för sexualbrott under de senaste tolv månaderna. Källa: Brå, Skolundersökningen om brott.

¹⁸ Andel elever i årskurs nio som uppgivit att de har utsatts för skriftliga kränkningar via internet under de senaste tolv månaderna. Källa: Brå, Skolundersökningen om brott.

¹⁹ Antal anmällda barnfridsbrott för flickor och pojkar under 18 år. Källa: Brå, Anmällda brott.

²⁰ Andel elever i årskurs nio som uppgivit att de har utsatts för olika typer av våld bland elever med separerade föräldrar som har varit oense om boende och umgänge respektive som har varit eniga om boende och umgänge. Källa: Stiftelsen Allmänna barnhuset, Våld mot barn.

- f. Barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.²¹
- 2. Statistik om barns hälsa.
 - a. Barn som tycker att de har bra hälsa.²²
 - b. Barn som känner en hög livstillfredsställelse.²³
 - c. Barn med hälsobesvär.²⁴
 - d. Barn med långvariga sjukdomar och funktionsnedsättningar.²⁵
- 3. Statistik om barns utbildning.
 - a. Barn med gymnasiebehörighet.²⁶
 - b. Barn med gymnasieexamen.²⁷
 - c. Barn med funktionsnedsättning som påverkar skolan.²⁸
- 4. Statistik om barns levnadsstandard.
 - a. Barn i familjer med låg ekonomisk standard.²⁹
 - b. Barn i familjer med låg inkomststandard.³⁰
 - c. Barn som berörs av vräkning.³¹

En digital plattform håller på att utvecklas inom Barnombudsmannens webbplats där sammanställd och analyserad statistik och barns egna upplevelser kommer att presenteras. Syftet är att förmedla kunskap till en bred målgrupp - beslutsfattare, professionella samt barn och unga - och bidra till att alla barn och unga får sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med barnkonventionen. Barns och ungas egna röster kommer att integreras i det statistiska arbetet. Syftet är att säkerställa att fylla i de luckor där det idag saknas statistik om barns och ungas situation och att ingen grupp av barn förblir osynlig i statistiken.

För att konkretisera arbetet presenteras här ett exempel utifrån indikatorn barn som utsätts för sexualbrott:

²¹ Andel elever i årskurs nio som uppgivit att de har utsatts för olika typer av våld bland elever som inte får själv bestämma framtida partner respektive som får själva bestämma framtida partner. Källa: Stiftelsen Allmänna barnhuset, Våld mot barn.

²² Andel elever i årskurs 5, 7 och 9 som tycker att de har bra eller mycket bra hälsa. Källa: Folkhälsomyndigheten, Skolbarns hälsovanor.

²³ Andel elever i årskurs 5, 7 och 9 känner en hög livstillfredsställelse med sina liv. Källa: Folkhälsomyndigheten, Skolbarns hälsovanor.

²⁴ Andel elever i årskurs 5, 7 och 9 som upplevt minst två av åtta psykiska och/eller fysiska besvär i stort sett varje dag eller mer än en gång i veckan under en sexmånadersperiod. Källa: Folkhälsomyndigheten, Skolbarns hälsovanor.

²⁵ Andel elever i årskurs 5, 7 och 9 med långvariga sjukdomar och funktionsnedsättningar. Källa: Folkhälsomyndigheten, Skolbarns hälsovanor.

²⁶ Andelen flickor och pojkar med gymnasiebehörighet. Källa: SCB.

²⁷ Andelen flickor och pojkar med gymnasieexamen. Källa: SCB.

²⁸ Andelen barn med funktionsnedsättning som påverkar skolan. Källa: Folkhälsomyndigheten, Skolbarns hälsovanor.

²⁹ Andelen barn i familjer med låg ekonomisk standard. Källa: SCB. Låg ekonomisk standard är ett relativt mått där hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet är under 60 procent av medianinkomsten och används inom EU som ett sätt att mäta risk för fattigdom.

³⁰ Andelen barn i familjer med låg inkomststandard. Källa: SCB. Låg inkomststandard är ett absolut mått som visar om hushållets inkomster täcker nödvändiga utgifter som hyra, mat och kläder. Den bygger på riksnormen och schabloner för boende, el och försäkring.

³¹ Antalet barn som berörs av vräkning. Källa: Kronofogden.

- Enligt barnkonventionen har barn rätt till skydd mot alla former av våld och rätt till stöd vid utsatthet.³²
- Barnrättskommittén har bland annat uttryckt en djup oro över den höga förekomsten av sexuellt våld mot barn i Sverige samt den låga andelen anmälningar, åtal och fällande domar i ärenden som sexuellt utnyttjande av barn och sexuella övergrepp mot barn.³³
- Enligt Skolundersökningen om brott 2023 är det en relativt stor andel elever i årskurs 9 som utsätts för sexualbrott, cirka 18 procent av flickorna respektive 7 procent av pojkarna.³⁴
- Samtidigt vet vi att Skolundersökningen om brott inte alltid lyckas ringa in barn och unga som är särskilt utsatta. När vi jämför med andra undersökningar vet vi att utsattheten för sexuellt våld är större för vissa grupper av barn och unga. Exempelvis, enligt undersökningen Våld mot barn 2022 framgår att drygt 42 procent av elever i årskurs 9 som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck även utsätts för sexuella övergrepp.³⁵ Av Barnombudsmannens enkätundersökning bland frihetsberövade barn och unga framgår att 50 procent av flickorna respektive 11 av pojkarna blivit utsatta för och/eller bevittnat sexuellt våld.³⁶ Detta visar på markanta skillnader mellan olika grupper av barn och unga som behöver samhällets uppmärksamhet och insatser.
- Barnombudsmannens djupintervjuer med barn och unga visar på allvarliga konsekvenser när barn utsätts för våld. Dessa konsekvenser handlar bland annat om eget våldsutövande samt missbruk av narkotika och alkohol.³⁷
- Barnombudsmannens ser ett behov av flera åtgärder, bland annat att regeringen antar och implementerar en nationell strategi med barnets perspektiv och behov i centrum för att bekämpa våld mot barn, särskilt barns våldutsatthet i hemmet inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.³⁸ Detta vore i linje med Barnrättskommitténs rekommendationer till Sverige att utarbeta och genomföra en strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn och säkerställa att den innehåller riktade åtgärder för särskilt utsatta grupper av barn (som flickor och barn med funktionsnedsättning med flera) samt att strategin tilldelas tillräckliga resurser och tar ett helhetsgrepp på sexuellt våld mot barn.³⁹

Efter publiceringen av kunskap och statistik om barns och ungas levnadsvillkor kommer olika kunskapsspridande insatser att genomföras mellan 2026 och 2027. Dessa insatser omfattar bland annat spridning av rapporter med fördjupad information och analyser, användning av myndighetens sociala medier för att öka allmänhetens medvetenhet om barns och ungas situation samt genomförande av webinarier, konferenser eller liknande aktiviteter.

³² Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp (artikel 19); Barn ska skyddas från alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp (artikel 34); Barn som har utsatts för vanvård, utnyttjande, övergrepp, tortyr eller väpnade konflikter har rätt till rehabilitering och social återanpassning (artikel 39).

³³ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7, p. 25.

³⁴ Brottsförebyggande rådet. Skolundersökningen om brott 2023.

³⁵ Stiftelsen Allmänna barnhuset (2023). *Våld mot barn 2022 – en nationell kartläggning*.

³⁶ Barnombudsmannen (2025). *"Det har alltid funnits våld, alltså när det har funnits problem."*

³⁷ Barnombudsmannen (2025). *"Det har alltid funnits våld, alltså när det har funnits problem."*

³⁸ Barnombudsmannen (2025). *"Det har alltid funnits våld, alltså när det har funnits problem."*

³⁹ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7, p. 26.

Eftersom uppdraget innebär ett kontinuerligt utvecklingsarbete kommer ytterligare statistikteman och indikatorer att inkluderas successivt. Detta utvecklingsarbete kommer att föregås av användartester och andra utvärderingsinsatser för att säkerställa att kunskapen och statistiken är ändamålsenlig för målgrupperna. Arbetet planeras därför att följas upp och utvärderas under 2027, inför det att fler statistikteman och indikatorer inkluderas samma år.

Det långsiktiga målet är att, i enlighet med Barnrättskommitténs rekommendationer, bevaka både kvalitativa och kvantitativa indikatorer inom alla områden av barnkonventionen.

Barns och ungas delaktighet

För att säkerställa barns och ungas delaktighet i arbetet kommer de att engageras i hela processen – från förberedelser och genomförande till analys och återkoppling. Mer konkret kan detta omfatta:

- Förberedelse: Vi definierar på vilket sätt barn och unga ska göras delaktiga och fastställer de metoder som ska användas. Det kan exempelvis handla om att inhämta barns och ungas perspektiv genom att besöka våra kontaktklasser samt att etablera olika tematiska referensgrupper av barn och unga med erfarenheter i förhållande till de statistikteman och indikatorer som är aktuella.
- Genomförande: Vi tar kontakt och förbereder barn och unga inför deras deltagande. Vi ser sedan till att på plats skapa rätt förutsättningar för att alla barn och unga ska känna sig trygga och delaktiga och att vi framförallt lyssnar på vad de har att säga.
- Analys och återkoppling: Vi analyserar barns och ungas erfarenheter och perspektiv utifrån ett barnrättsperspektiv. Vi ser till att barns och ungas röster integreras med statistik med hjälp av kvalitativa och kvantitativa metoder. Vi sprider sedan resultaten till våra målgrupper och säkerställer att resultaten återkopplas till barn och unga.

Samverkan med olika samhällsaktörer

För att sprida kunskap och identifiera lämpliga åtgärder för att minska diskrepansen mellan barns rättigheter och verklighet är samverkan med olika samhällsaktörer väsentlig. När det gäller frågor om insamling och sammanställning av statistik eller bristen därav kommer Barnombudsmannen att leda det arbetet genom att vara i direkt kontakt med statistikansvariga myndigheter, exempelvis Brottsförebyggande rådet, Folkhälsomyndigheten, Kronofogden och Statistiska centralbyrån. Beträffande vidare analys och åtgärder som behöver tas för att förbättra barns och ungas levnadsvillkor kommer Barnombudsmannen att kalla myndigheter till rundabordssamtal och bilda myndighetsnätverk kopplade till särskilda statistikteman. Exempelvis för att skydda alla barn mot våld behöver åtgärder identifieras och tillämpas av en rad olika myndigheter med ansvar för flera av samhällets sektorer som rättsväsendet, hälso- och sjukvård, socialtjänst, skola med mera i ljuset av aktuell kunskap och statistik om våld mot barn. För att bättre förstå barnets upplevda verklighet behövs även dialog med kommuner och regioner på lokal nivå, där samverkan med länsstyrelserna kan vara särskilt värdefull. Återkommande dialoger med civilsamhällsorganisationer i relation till olika statistikteman och indikatorer kan dessutom främja arbetet, framförallt när det gäller att nå barn i särskilt utsatta situationer.

Mellan 2026 och 2027 kommer dialogformer och nätverk etableras för att säkerställa regelbunden rapportering och uppföljning. Målet är att därefter, mellan 2028 och 2029, att följa prioriterade statistikteman och indikatorer mer lokalt och så nära barns verkligheter som möjligt i samverkan med kommuner och regioner. Från och med 2030 och framåt är målet att ha etablerat en hållbar infrastruktur för barnrättsbaserad statistik i Sverige, där barns och ungas röster förblir en självklar del av all statistik och analys kopplat till barns rättigheter.

Uppföljning och utvärdering

Som tidigare nämnt är syftet med Barnombudsmannens arbete med statistik att bidra till att identifiera och synliggöra skillnader mellan den bild som officiell statistik ger och den verklighet som barn och unga själva beskriver, samt att identifiera kunskapsluckor rörande barns och ungas situation i samhället. Detta ska i sin tur säkerställa att barns och ungas röster och erfarenheter blir en tydlig del av offentliga aktörers beslutsunderlag. Det yttersta målet är att verka för att barns och ungas levnadsvillkor förbättras och säkerställa att alla barn i Sverige får sina rättigheter tillgodosedda. Detta förutsätter ett systematiskt uppföljnings- och utvärderingsarbete. Vi behöver därmed inhämta synpunkter och förslag från beslutsfattare, professionella samt barn och unga om hur statistiken presenteras och används. Här behövs, som tidigare nämnt, användartester och andra målgruppsanpassade utvärderingar genomföras. Därutöver behöver resultat och effekter av arbetet följas upp och utvärderas.

Barnbarometern

Syfte och mål

Barnombudsmannens uppdrag är att företräda barns och ungas rättigheter och intressen utifrån barnkonventionen. Barns rätt att bli hörda och hänsyn till barnets bästa är två av de grundläggande principerna i barnkonventionen. I alla frågor som rör barn har barn rätt att uttrycka sin åsikt. Barns åsikter är väsentliga för att avgöra vad som är i barns bästa intresse. För Barnombudsmannen är dessa grundläggande rättigheter väsentliga att främja.

Barnombudsmannen baserar sitt arbete på kunskap från barn och unga eftersom de är experter på sina egna liv. En Barnbarometer utgör ett av flera verktyg i detta arbete. Barnombudsmannen i Norge respektive Finland genomför dessa och nu vill Barnombudsmannen i Sverige även genomföra en egen Barnbarometer från 2026 och som behöver följas upp regelbundet därefter, exempelvis vartannat år. Genom Barnbarometern vill vi få kunskap om vad barn i Sverige tycker att Barnombudsmannen bör arbeta med. Kunskapen ska kunna påverka våra prioriteringar och professionella råd till beslutsfattare.

Förstudie

Med Norges Barnbarometer 2025 som lärande exempel har vi genomfört en förstudie för att med barns hjälp ta fram frågeområden och frågor för vidare undersökning i en kommande Barnbarometer där barn ges möjlighet att berätta mer om det som vuxna behöver veta om barns situation och tankar för att kunna ta bättre beslut och att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses.

Undersökningen genomfördes som en riksrepresentativ webbpanelundersökning med 319 barn i åldern 10–12 år under november 2025. Några av de huvudsakliga resultaten är:

1. Barns mående är det viktigaste frågeområdet.
 - Åttiotvå procent av barnen anger att "hur du mår" är det viktigaste området som vuxna borde fråga barn om – det överlägset högst prioriterade området. Detta följs av "hur det är i skolan" (70 procent), "hur det är med kompisar" (64 procent), "hur det är på nätet och sociala medier" (44 procent) samt "hur det är hemma i familjen" (43 procent).
2. Vuxna glömmar fråga om känslor, önskemål och relationer.

I de öppna svaren om vad vuxna borde fråga men ofta glömmar, framträder tre tydliga teman:

- Känslor och mående. I närmare hälften av kommentarerna lyfter barnen detta tema, exempelvis *"Hur mår du?"* och *"Hur man mår och hur man haft det"*.
- Önskemål och inflytande: *"Vad jag verkligen vill"*, *"Vad vill du hitta på idag?"*.
- Kompisar och relationer: *"Om man har kompisar"*, *"Om alla klasskompisar är snälla på rasterna"*.

Andra områden som lyfts fram inkluderar fritid och intressen, hemmasituation, skola och lärmiljö (särskilt mobbning), samt svåra ämnen som trauma och samhällsfrågor.

3. Det finns fem nycklar för att vuxna ska förstå barn bättre.

Totalt 241 barn besvarade frågan om vad vuxna kan göra för att bättre förstå barn. Fem huvudteman identifierades:

- Lyssna aktivt och uppmärksam – utan att avbryta, utan mobil.
- Fråga och visa intresse – om det som är viktigt för barnet.
- Vara närvarande – göra saker tillsammans, leka.
- Förstå och respektera barns perspektiv – minnas hur det var att vara barn.
- Ge inflytande – ta barn på allvar, våga fråga mer.

4. Skolan är den plats där barn mest önskar bli lyssnade på.

En tydlig diskrepans framträder mellan var barn känner att vuxna lyssnar och var de önskar mer lyssnande:

- Barn känner barn att vuxna lyssnar mest hemma (87 procent) följt av skolan (41 procent) och på fritiden (16 procent).
- Barn vill att vuxna ska lyssna mer i skolan (65 procent) följt av hemma (37 procent) och på fritiden (27 procent).

5. Vad som får barn att vilja delta i undersökningar

För att barn ska känna det viktigt att svara på frågor från Barnombudsmannen är följande faktorer avgörande:

- Att jag förstår varför ni frågar (55 procent).
- Att vuxna lyssnar på mig (54 procent).
- Att jag får vara med och påverka saker som rör barn (49 procent).
- Att frågorna är viktiga för mig (44 procent).
- Barn vill helst få veta resultat från undersökningar genom sina föräldrar (59 procent) eller genom skolan (53 procent).⁴⁰

Vägen framåt

I ljuset av denna förstudie kommer vi att nå ut till barn för att analysera resultaten, ta fram en enkät för Barnbarometern och pilottesta den med ett urval av barn. Planen är att enkäten ska

⁴⁰ En utförligare rapport från förstudien redovisas i bilaga 2.

genomföras i samarbete med skolor runtom i landet under 2026 och att resultaten publiceras samma år.

Även Barnbarometerns syfte är att förmedla kunskap till en bred målgrupp – beslutsfattare, professionella samt barn och unga själva – som kompletterar den offentliga statistiken. På lång sikt ska Barnbarometern följas upp och fungera som en temperaturmätare över tid. Detta för att stärka barns och ungas delaktighet och säkerställa att barns och ungas röster och erfarenheter blir en tydlig del av offentliga aktörers beslutsunderlag.

Preliminär kostnadsberäkning 2026–2028

Barnombudsmannen beräknar kostnaderna för det fortsatta arbetet med att sammanställa, analysera och kommunicera statistik om barns och ungas levnadsvillkor mellan 2 000 tkr och 3 000 tkr per år under perioden 2026–2028.

Ekonomisk redovisning

Kostnaderna för genomförandet av uppdraget uppgår till 1000 tkr och belastar utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 5:2 Barnets rättigheter ap.6 Barnets rättigheter - till Barnombudsmannen.

Bilagor

Bilaga 1 - Samtal med barn och unga oktober 2025 om hur Barnombudsmannen ska lyssna på barn och unga.

Bilaga 2 - Förstudie inför Barnbarometern 2026.

Beslut i detta ärende har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande har varit utredaren Shahram Mansoory. I den slutliga handläggningen har även avdelningschefen Erik Henriksson deltagit.

2026-02-06

Juno Blom

Barnombudsman

Shahram Mansoory

Föredragande

Barnombudsmannen
Box 22106
104 22 Stockholm
Telefon: 08-692 29 50
info@barnombudsmannen.se
www.barnombudsmannen.se